

Giai thoại văn chương

Tác Giả: Lê Tháng

Chúa Nhật, 18 Tháng 4 Năm 2010 06:32

Giai thoại là những chuyện hay và đáng chú ý trong đời sống dân gian.

Cũng như các truyện cổ tích, phong dao, tục ngữ, giai thoại cũng là sản phẩm văn nghệ tiêu biểu cho tình cảm và nếp sống của một dân tộc. Những câu chuyện khác nhau, giai thoại là những chuyện có thật, nghĩa là xuất phát từ sự thật, từ những nhân vật có tên tuổi và sự kiện rõ ràng. Còn giai thoại văn chương là những chuyện hay, vui, là văn chương, mang tính chất bổ ích trong việc xây dựng và phát triển nền văn học nói riêng và tinh thần dân tộc nói chung.

Qua hàng nghìn năm văn hiến, kho tàng văn học ta có rất nhiều giai thoại văn chương trong khuôn khổ bài này, người viết xin kể lại một vài giai thoại văn chương tiêu biểu cho văn học hiện quý đức giá trị “Mua vui cũng được một vài trống canh».

Bài thơ con cóc

Nói đến thơ ta này, chắc hẳn chúng ta không ai quên bài thơ trong truyện tiểu lâm chi cảnh của nhà thơ Nguyễn Khiêm mà con cóc bèn cùng nhau làm một bài thơ như:

Con cóc trong hang,

Con cóc nháy ra.

Con cóc nháy ra,

Con cóc ngáy đó.

Con cóc ngáy đó,

Con cóc nháy đi...

Giai thoại văn chương

Tác Giả: Lê Tháng

Chúa Nhật, 18 Tháng 4 Năm 2010 06:32

Và bài vånh “Con Cóc” sau đây cåa vua Lê Thánh Tôn nói lên cái khåu khí cåa måt vì thiên tå:

Bác må sinh ra vån áo såi,

Chån nghiêm thăm thåm måt mình ngåi.

Chåp miång nuåt ba con kiån gió,

Nghiån rằng chuyån đång bån phång tråi.

Đåc bài thå trên ta thåy tåc cåi, đåc bài vånh đåi ta thåy cåm phåc. Nhång cåm phåc lån tåc cåi chåa låy gåi bång bài thå “Con Cóc” sau đây cåa 4 vå quan nghiå đåi Tây Sån.

Chuyån kå rång sau khi vua Quang Trung đåi phá quân Thanh, triåu đånh có tå chåc måt cuåc lå khao quân đå mång các tång sĩ thång trån. Trong så đånh thån có bån ông tiån sĩ xin làm måt bài thå ca tång chiån công cåa nhà vua. Ý kiån tåu lên đåc nhà vua chåp thuån nhång đåu đå và vån phåi do nhà vua chån. Sau khi suy nghiå håi låu, nhà vua bån ra đåu đå “Con Cóc” và låy vån “Båm”. Ra đåu đå và vån xong, nhà vua låi båt buåc tåt cå bån ông tiån sĩ phåi đång xåp hàng måt, måi ông làm måt câu, hå ông tråc làm xong båc lên thåm thì ông sau phåi ång khåu tiåp ngay, nåu bài thå không thành, måi ông så bå phåt uång måt tô råu.

Bån ông nghiå båt đåu làm, ông thå nhåt khåi đåc:

Nghiån rằng lång biån Båc,

Ông thå hai tiåp theo:

Tåc låi dåy tråi Nam.

Hay! Hay! Hai câu này thåt là hay, đúng là con cóc låi ngå ý nói lên đåc cái chiån công oanh liåt cåa vua Quang Trung đåi phá 29 vån quân Thanh å Thăng Long do vua Chiêu Thång đån đång sang và đánh chìm 500 chiån thuyån cåa quân Xiêm å Kinh Xoài Mít tåi miån Nam do chúa Nguyån Ánh cåu viån vå. Kå ra không kém gì câu: “Chåp miång nuåt ba con kiån gió. Nghiån rằng chuyån đång bån phång tråi” cåa vua Lê Thánh Tôn.

Nhång đån ông thå ba måi là khå! Phåi làm sao cho ông thå tå còn låy đåc vån “Båm”, nåu không, mang danh là tiån sĩ mà đå bå phåt uång måt tô råu thì nhåc låm. Båi nghiå thå nên ông ta måi buåc lòng ång khåu đåc tiåp:

åy nó là con cóc,

Thå råi ông thå tå đåc lån:

Chång phåi quå båm båm.

Khi đåc xong, ai nåy cũng đåu ôm bång cåi, kå cå nhà vua:

Giai thoại i văn ch ng

Tác Giả: Lê Th ng

Chúa Nhật, 18 Tháng 4 Năm 2010 06:32

Nghi n rằng ng bi n B c,

T c l i d y tr i Nam.

y nó là con cóc,

Ch ng ph i qu bàm bàm.

Th t ra, hai ông sau không ph i là kém tài hay làm th d mà chính đó m i là hay, là sát nghĩa vì cái “d làm” thì hai ông trên đã “h ng” m t r i. Cái khó là làm sao ph i gieo d c v n

“Bàm” mà không b kh d c, nên hai ông ti n sĩ sau đành ph i ng kh u m t cách “nôm na”nh v y.

Sao mày d i thi u m t ch ?

Trong các b c văn nhân ti n b i n c ta nh các c M c Đ nh Chi, Nguy n Hi n, L ng Th Vinh, bà Đoàn Th Đi m đ u n i ti ng thông minh, văn hay ch t t khi còn nh và làm cho m i ng i n ph c.

Nh ng k l h n h t, th t không ai b ng c Tr ng Vũ Công Du , ng i làng Trình Xá, t nh S n Tây, m i ngoài 20 tu i đã đ Tr ng Nguyên làm quan đ n ch c Đô Ng S cu i đ i nhà Lê. Tính khí c a c r t c ng tr c khi n các quan văn võ đ u n s . Khi nhà M c c p ngôi nhà Lê, c c ng quy t không theo phe ngh ch th n, c m ng ch i M c Đ ng Dung th m t r i ô m n nh y xu ng c a Th n Phù t t ch t.

Thu nh Công Du nhà r t nghèo, m t hôm cùng m y b n đ ng l p trên đ ng đi h c, Công Du l y đ t sét n n thành con voi, b t b n con cua làm chân, b t hai con b m làm tai, b t m t con đ a làm vòi. Thành ra con voi b ng đ t sét bi t đi, bi t v y tai và co vòi lên xu ng.

Lúc đó m t v quan đang c i ng a đi qua th y l li n đ ng ng a l i xem. Sau khi h i Công Du m t vài câu, th y Công Du đ i đáp trôi ch y ch ng t là m t đ a bé có h c và thông minh nên v quan mu n th tài m i b o:

- Mày đã đi h c r i, v y ta ra cho câu đ i, n u mày đ i đ c ta s th ng ti n cho.

Công Du đ ng ý và v quan ra câu đ i nh sau:

Đ ng t l c th t nhân, vô nh nhĩ s o

(Tr nít sáu b y đ a, không ai h n mày khéo)

Tr c khi đ i, Công Du h i v quan:

- Th ông là gì đã?

Giai thoại văn chương

Tác Giả: Lê Tháng

Chúa Nhật, 18 Tháng 4 Năm 2010 06:32

Vå quan trá i:

- Ta là Lang Trung, mái tháng lãnh hai ngàn thách lúa.

Quan nói xong, Công Duá lián áng kháu đái:

Lang Trung nhá thiên thách, mác nhá các công...

(Quan Lang hai ngàn thách, không ai báng ông...)

Nghe Công Duá đái nhá thá, vå quan ngác nhiên mái hái:

- Tái sao mày đái thiáu mát chá?

Cáu bé Công Duá mám cái, trá i mát cách hóm hánh:

- Còn mát chá náa tôi đá dành, há quan lán tháng tián thát thì tôi đái là “Liêm”, báng không thì tôi đái là “Tham”.

Vå quan nghe nói phái phác tài bèn móc túi láy tián tháng cho cáu bé Công Duá đá iáy đác chá “Liêm”, nên câu đái thành:

Lang Trung nhá thiên thách, mác nhá các công Liêm.

(Quan Lang hai ngàn thách, không ai báng ông Liêm)

“Nói láo” qua thi phú

«Nói láo» là đát đáu, là báa ra mà nói, là nói đáu không đúng sá thát, và nói láo là mát sá xáu.

Ngày xáa, báy tôi nói láo vái vua là mang tráng tái. Chiáu theo luát pháp cáa các triáu đái phong kián, nói láo vái vua là mang tái “khi quân” có thá bá xá trám. Thá nháng trong kho tàng văn cháng ta có ká dám nói láo vái vua và cháng nháng không bá tái mà còn đác nhà vua ban tháng nhá giai thá ai sau đây:

Sá là, ông Đinh Nhát Thán hiáu Bách Mao Am, sinh năm 1815, và mát năm 1860, ngái làng Thanh Liên, huyán Thanh Cháng, tánh Nghá An. Ông thi đá Đánh Nguyên Khoa Máu Tuát năm Minh Máng thá 19, tác vào năm 1838 đáng lách. Ông đác bá làm quan ít lâu thì chán cánh hoán tráng nên cáo quan vá sinh sáng báng nghá đáy hác và bác thuác.

Ông Đinh Nhát Thán là bán thân cáa nhà thá “ngông” Cao Bá Quát, vì thá đán đái vua Tá Đác ông bá bát giái vá kinh vì bá tình nghi có nhúng tay vào vá Cao Bá Quát khái loán. Nháng vì không có báng cháng nên đác tha. Vua Tá Đác mán tài ông nên giá ông á lái kinh đô đá đáy cho các tôn thát hác.

Khi kinh thành, một hôm ông cùng các quan đi thuyền dọc theo sông Háng, nhân lúc vua và các quan đàm luận về đạo đức thánh hiền, ông có nhß câu: “Quân xß thß tß, thß bßt tß bßt trung; phß xß tß tß, tß bßt tß bßt hißu” (Vua khiß nß chßt, tôi không chßt không trung; cha khiß nß con chßt, con không chßt không hißu) và cho đó là một câu chí lý mà mßi ngßi phßi theo.

Nghe ông nói vậy, vua Tß Đßc mßi phán:

- Thß bây giờ trở về truyß n cho khanh nhßy xußng sông này mà chßt đi, khanh có làm không?

Nghe nhà vua phán, các quan ai nßy đßu lo cho sß phßn cßa ông vì không nhßy thì mang tßi bßt trung còn nhßy thì chßt mßt cách oan ußng. Thß nhßng ông vßn bình tĩnh, lßy tß nhà vua xong rßi lao mình xußng sông Háng. Giòng nßc bßn tung tße, mßi ngßi đßu nghĩ đây là nßi an gißc nghìn thu cßa ông Đinh Nhßt Thßn. Thß là kßt lißu mßt đßi tài hoa không tßi lßi...

Nhßng chß giây lát sau, hßt đßng khí, bßng pß thß, ông ngoi đßu lên bßi đßn bám vào ngß thuyß n. Vua Tß Đßc thßy vậy bßn hßi:

- Sao khanh không đßi đó mà chßt đi còn trß lên đây?

Ông đáp:

- Thßn đßnh nhß nhßng vßa xußng tßi đáy sông thì gßp ông Khußt Nguyên, ông lßy đßu i thßn lên và mßng thßn bßng hai câu thß nhß sau:

“Ngã phùng ám chúa hàm oan nhßn!

Nhßngß minh quân nßch tß hà?”

(Ta gßp vua ngu phßi chßu chßt oan đã đành,

còn ngßi gßp vì vua sáng sußt cß sao lßi chßt đßu i?)

thßn nghe ông lßy mßng đúng lßm nên phßi lên đây tßu bß hß rõ.

Vua Tß Đßc nghe qua cß cßi, sai thß vß đón ông lên ngß thuyß n, lßy qußn áo cho thay, rßi đích thân rót mßt chén rßu đß khen thßng. Thßng cho cái tài ßng phó mßn tißp mßc dù bißt đó là mßt câu chuyß n hoàn toàn bßa đßt, tßc là nói láo.

Đó là nói láo đßy, nhßng nói láo mà nhà vua phßi khen, các quan phßi phßc và ngßi đßi sau ca tßng mãi mãi. Lßi nói láo đó không làm hßi gì ai mà trái lßi còn tô đßm cho kho tàng văn hßc thêm phong phú. ß đßi đã mßy ai không nói láo, nhßng đã có mßy ai nói láo có ngß thußt đß thiên hß bißt mình nói láo mà vßn nghe, vßn phßc và vßn có thßn cßm!

Dùng truyện Kißu đißu khißn trâu

Giai thoại i văn chng

Tác Giả: Lê Thng

Chúa Nhật, 18 Tháng 4 Năm 2010 06:32

Giai thoại i truy n tng rng có anh th sinh n quanh năm h c t nh thành, nhân d p năm cũ s p h t đ c ngh h c nên v quê ăn T t. Đi qua m t cánh đ ng th y m y cô thôn n đang cho trâu ăn v a c i đùa vui v , chàng th sinh li n t vào đ n làm quen. Th y anh chàng th sinh l ng th ng ti n đ n, m t cô trong b n li n ngâm m t câu K u:

“Trông ch ng th y m t văn nhân...”

R i cô b l ng, chàng th sinh hí h ng, vu t v t áo the đ ng ngóng nghe câu ti p theo. Ch t m t cô khác c t gi ng:

“Mây râu nh n nh i áo qu n b nh bao”

T ng mình đ c m y cô ví là Kim Tr ng không dè các cô c c l i ví mình v i Mã Giám Sinh nên anh ta v a th n v a t c. Tuy nhiên th y các cô xinh xinh l i ngâm K u mà K u là s tr ng c a mình, anh chàng li n lên m t thách th c:

- Chà, các cô thu c truy n K u l m đ y nh ?

M t cô nhanh nh u đáp:

- Chúng em quê mùa, ít h c đâu dám khoe tài. Còn anh ch c gi i K u l m nên m i h i th ch gi? V y nh anh đ c m t câu K u b o con trâu đang đi ch kia đ ng l i dùm t i em xem nào.

Chàng th sinh h i ch t đ , t nh : “Ch t ch a, x a nay mình có dùng K u đ đi u khi n trâu bao gi đâu?” Tuy th anh ta cũng tìm đ c hai câu K u và tin ch c r ng s đi u khi n con trâu đ ng l i nên anh chàng m nh đ n đ c:

“T n ng n “đ ng” su t gi lâu,

Đ o quanh ch t th y mái sau có nhà.”

Anh ta c ý đ c to ch “đ ng” đ con trâu đ ng l i nh ng con trâu v n l ng th ng b c đi khi n các cô c i m. T ng con trâu ch a nghe, anh l i đ c hai câu khác:

“Trong vòng tên đá b i b i,

Th y T còn “đ ng” gi a tr i tr tr ”

L n này anh th sinh hét to ch “đ ng” nh ng con trâu v n ti p t c đi.

M t cô li n nói:

- Thôi, anh ch b o nó đ c đâu, đ em b o dùm cho. Đo n cô ngâm:

“H ” Chung có k l i già,

Cũng trong nhà d&# ch&# i là t&# tâm.”

Cô đ&# c to và kéo dài ch&# “H&#”, qu&# nhiên con trâu đ&# ng l&# i ngay. K&# đó, m&# t cô khác l&# i th&#ch:

- Bây gi&# đ&# anh b&# o con trâu đi r&# sang ph&# i đ&# y?

B&# “x&#” quá, mu&# n g&# th&# n, anh th&# sinh li&# n đ&# c luôn:

“Nàng r&# ng: Ph&# n gái ch&# tòng,

Chàng “đ&#” thi&# p cũng m&# t lòng xin “đ&#”.

Chàng th&# sinh nh&# n m&# nh hai ti&# ng “đ&#”, con trâu đi th&# t nh&# ng l&# i đ&# ng đ&# nh đi th&# ng ch&# không r&# bên ph&# i. Anh ta bèn ch&# y theo con trâu đ&# c l&# i l&# n n&# a nh&# nó cũng c&# đi th&# ng.

Ch&# t nh&# ra m&# t câu khác, tin ch&# c l&# n này th&# nào cũng có k&# t qu&#, anh chàng đồng đ&# c ngâm:

“R&# cho đ&# thi&# p bán mình chu&# c cha.

Chàng ta c&# ý kéo dài ch&# “r&#”, nh&# ng con trâu v&# n ch&# m rãi đi th&# ng khi&# n các cô l&# i ôm b&# ng c&# i m&# t l&# n n&# a. Anh chàng tiu ngh&# u, th&# n tím c&# m&# t. B&# y gi&# m&# t cô trong b&# n m&# i c&# t gi&# ng ngâm:

“M&# t vùng c&# m&# c xanh rì,

N&# c ngâm trong “v&# t” th&# y gì n&# a đâu.”

Cô nh&# n m&# nh ch&# “v&# t”, qu&# nhiên con trâu ngoan ngo&# n r&# sang bên ph&# i. Ti&# ng “h&#” và ti&# ng “v&# t” là nh&# ng ti&# ng mà ng&# i mi&# n quê dùng đ&# đi&# u khi&# n trâu bò, “h&#” là đ&# ng l&# i, còn “v&# t” là r&# sang ph&# i.